

SN

17.10.2016

Opetus- ja kulttuuriministeriölle
EU-jakelut.OKM_STM@vnk.fi
copyright@minedu.fi

Lausunto Euroopan komission ehdotuksesta direktiiviksi tekijänoikeudesta digitaalisilla sisämarkkinoilla COM(2016) 593

Suomen Journalistiliitto kiittää mahdollisuudesta lausua otsikkoasiassa.
Lausuntonamme toteamme seuraavaa:

Tiedonlouhinta (3 artikla)

Journalistiliitto ei kannata tiedon louhintaa koskevaa tekijänoikeuden rajoitusta. Tiedon louhinnan kaltaiset opetukseen ja tutkimukseen liittyvät teosten massakäyttötilanteet olisivat Journalistiliiton näkemyksen mukaan parhaiten ratkaistavissa sopimusjärjestelyillä kuten sopimuslisenssillä, jolloin tekijöiden, kustantajien ja käyttäjien tarpeet voidaan ottaa mahdollisimman kattavasti ja tasapainoisesti huomioon.

Teosten ja muun aineiston käyttö digitaalisessa ja rajatylittävässä opetustoiminnassa (4 artikla)

Vastustamme ehdotusta pakottavan tekijänoikeuden rajoituksen säätämiseksi. Opetuksen havainnollistaminen on määritelmänä varsin epätarkka ja poikkeukseksi yksinoikeuteen liian laaja-alainen.

Kuten jo 3 artiklasta olemme todenneet, olisivat opetukseen ja tutkimukseen liittyvät teosten massakäyttötilanteet parhaiten ratkaistavissa sopimuslisenssillä, jolloin tekijöiden, kustantajien ja käyttäjien tarpeet voidaan ottaa mahdollisimman kattavasti ja tasapainoisesti huomioon. Suomessa on toimiva sopimuslisenssijärjestelmä, jossa myös direktiiviehdotuksen tarkoittamat käyttötavat on lisensoitu.

Jos ehdotettu säännös toteutuu, viimeistään kansallisessa implementoinnissa tulisi soveltaa artiklan 2-kohdassa tarjottua mahdollisuutta jättää poikkeus säätämättä, koska soveltuvia lisenssejä on markkinoilla helposti saatavilla.

Myynnistä poistuneet teokset (7 artikla)

Journalistiliiton näkemyksen mukaan Suomen tekijänoikeuslain 16 d kattaa esityksen.

Siltasaarenkatu 16, 7. krs
PL 252, FIN-00531 Helsinki
Puh. +358 9 6122 330
Fax +358 9 605 396
www.journalistiliitto.fi

FI03 8000 1000 0940 87 DABAFIHH

Broholmmsgatan 16, 7. vån
PB 252, FIN-00531 Helsingfors
Tel. +358 9 6122 330
Fax +358 9 605 396
www.journalistiliitto.fi

FI03 8000 1000 0940 87 DABAFIHH

SN

17.10.2016

Haluamme kiinnittää huomiota siihen, että säännös kattaa kaikki teoslajit, ja määrittely siitä, milloin teoksen katsotaan poistuneen markkinoilta, on kaikille teoslajeille sama. Digitalisoitumisen myötä journalistisen aineiston elinkaari on pidentynyt merkittävästi, kuten monien muidenkin teoslajien, kuten kirjojen. Erityisesti sanoma- ja aikakauslehtien osalta määrittelemisen myynnistä poistuneeksi on hyvin ongelmallista. Tai milloin yksittäinen valokuva on poistunut myynnistä?

Kaikkien oikeudenhaltijoiden oikeus milloin tahansa vastustaa teostensa tai muun aineistonsa katsomista myynnistä poistuneiksi ja sulkea teoksensa tai muun aineistonsa lisenssin soveltamisalan ulkopuolelle on ehdottomasti sisällytettävä säännökseen.

Myönteisenä säännösesityksessä on pidettävä sitä, että järjestely on tarkoitus toteuttaa sopimuslisenssillä. Sopimuslisenssijärjestelmän käyttöönottoon ja kehittämiseen tulisi muutoinkin EU-tasolla kannustaa.

Lehtijulkaisujen suoja digitaalisten käyttöjen osalta (11 artikla)

Journalistiliitto tukee Suomen kantaa (OKM2016-00098), jonka mukaan lähtökohtana tulee jatkossakin olla se, että kustantajat toimivat niille sopimuksilla siirrettyjen oikeuksien varassa. Kuten Suomi kantanaan toteaa, lähioikeussuojan perustaminen kustantajille olisi ristiriidassa pyrkimyksille ja tarpeelle vahvistaa tekijöiden asemaa suhteessa kaupallisiin hyödyntäjiin. Lisäksi erillinen lähioikeus monimutkaistaisi sääntelyä.

Kuten Suomi em. kannassaan toteaa, olisi pikemminkin etsittävä vaihtoehtoisia keinoja lehtikustantajien oikeusaseman turvaamiseksi. Keinot eivät saa olla sellaisia, joilla on negatiivisia vaikutuksia tekijöiden asemaan.

Journalistiliitto ei ole vakuuttunut siitä, että lähioikeus olisi tehokas ratkaisu siihen ongelmaan, jota sillä pyritään ratkaisemaan. Useat uutissisältöjä hyödyntävät palvelut perustuvat EU-tuomioistuimen oikeuskäytännössään sallimiin linkittämisen tapoihin, joita ehdotettu kustantajan lähioikeus ei kata.

Lähioikeus merkitsisi käytännössä, että tekijän mahdollisuus saada korvausta lehtijulkaisujen käytöstä esim. uutisseurantapalveluissa sikäli kun aineisto olisi lähioikeussuojan piirissä, heikentyisi merkittävästi. Mikäli kustantaja lähioikeuden avulla saisi tuloa kyseisistä palveluista, ei tekijällä olisi oikeutta korvaukseen siltä osin, kun se perustuu lähioikeuteen, joka on kustantajan oikeus. Tekijän asemaa tekijänoikeuden arvoketjussa tulisi vahvistaa, ei heikentää.

Ainakin Suomen oloissa olisi Journalistiliiton käsityksen mukaisesti täysin mahdollista lisensoida esim. uutisaggregointipalveluita yhteishallinnoinnin kautta, mikä turvaisi myös tekijöiden mahdollisuuden korvaukseen palveluista.

Siltasaarencatu 16, 7. krs
PL 252, FIN-00531 Helsinki
Puh. +358 9 6122 330
Fax +358 9 605 396
www.journalistiliitto.fi

FI03 8000 1000 0940 87 DABAFIHH

Broholmsgatan 16, 7. vån
PB 252, FIN-00531 Helsingfors
Tel. +358 9 6122 330
Fax +358 9 605 396
www.journalistiliitto.fi

FI03 8000 1000 0940 87 DABAFIHH

SN

17.10.2016

Mikäli ehdotus kuitenkin tulee hyväksytyksi, on ehdottoman tärkeää, että artiklan kohdan vakuutus siitä, ettei tarkoitus ole millään tavoin vaikuttaa tekijöiden oikeuksiin, pysyy säädöstekstissä.

Ehdotetun muotoilun mukaan suojan kohteena näyttäisi olevan "lehtijulkaisun" digitaaliset muodot. Lehtijulkaisun käsite määritellään 2. artiklassa "kokoomatallenteeksi". Ehdotuksen sanamuoto jättää kuitenkin edelleen hieman epäselväksi, kohdistuisiko kustantajan yksinoikeus kappaleen valmistamiseen ja sen yleisön saataville saattamiseen nimenomaan esim. kustantajan palvelimelle tallennettuun julkaisun kappaleeseen. Jos tämä on direktiivin oikea tulkinta, tulisi se kirjoittaa selkeästi auki sellaisten tulkintojen välttämiseksi, joilla kustantajan yksinoikeus voisi kohdistua yksittäiseen valokuvaan tai artikkeliin, jolloin tekijä ei voisi myydä näitä edelleen kolmannelle, vaikka yksinoikeudesta ei aiemmalle julkaisijalle olisi myyty.

Säännöksestä tulisi entistä selkeämmin käydä ilmi, ettei kustantajalle lähioikeuden perustella missään tilanteessa siirry laajempia oikeuksia teoksen käyttöön kuin mistä kustantajan ja tekijän välillä on sovittu.

Myös suoja-ajan pituutta ja etenkin oikeuden takautuvaa vaikutusta tulisi arvioida uudelleen.

Journalistiliitto ymmärtää kustantajien korostuneen oikeussuojan tarpeen digiympäristössä. Sen parantamiseksi tulisi kuitenkin ensisijaisesti etsiä sellaisia ratkaisuja, jotka turvaisivat myös tekijän aseman arvoketjussa.

Korvausvaateet (12 artikla)

Journalistiliitto ei kannata esitettyä säännöstä, joka määrää tekijänoikeuskorvausten jakautumisesta pakottavasti sopimussuhteen vahvemman osapuolen hyväksi. Sen, mitkä oikeudet kustantajalle siirtyvät, tulee jatkossakin määräytyä sopimuksen perusteella.

Artiklan implementointi on vapaaehtoista. Viimeistään kansallisessa implementointivaiheessa kyseinen artikla tulee jättää implementoimatta.

Suojatun sisällön käyttö tietoyhteiskunnan palveluissa, joiden tarjoajat tallentavat suuria määriä palveluiden käyttäjien verkkoon lataamia teoksia ja muuta aineistoa ja tarjoavat pääsyn niihin (13 artikla)

Ehdotus on kannatettava, koska se parantaa sisältöjen oikeudenhaltijoiden mahdollisuuksia määrätä teostensa käytöstä ja saada käytöstä asianmukainen korvaus.

Avoimuusvelvoite (14 artikla)

Kuten Journalistiliitto on useissa aiemmissa lausunnoissaan todennut, luovutetaan alalla hyvin laajoja oikeuksia työn- ja toimeksiantajille.

Siltasaarenkatu 16, 7. krs
PL 252, FIN-00531 Helsinki
Puh. +358 9 6122 330
Fax +358 9 605 396
www.journalistiliitto.fi

FI03 8000 1000 0940 87 DABAFIHH

Broholmsgatan 16, 7. vån
PB 252, FIN-00531 Helsingfors
Tel. +358 9 6122 330
Fax +358 9 605 396
www.journalistiliitto.fi

FI03 8000 1000 0940 87 DABAFIHH

SN

17.10.2016

Tekijät eivät kuitenkaan saa työn- tai toimeksiantajiltaan tietoa siitä, miten luovutettuja oikeuksia on käytetty. Tämä tekee käytännössä mahdottomaksi luovutussopimusten ehtojen kohtuullisuuden arvioinnin.

Teosten käyttömuodot ovat digitalisoitumisen myötä moninaistuneet, minkä myötä on kehittynyt myös uudenlaisia ansaintamalleja.

Jotta ehdotuksen tarkoitus toteutuisi, on viimeistään kansallisessa implementoinnissa varmistettava, etteivät tiedonantovelvollisuuteen ehdotetut poikkeamat ja rajoitukset tosiasiallisesti estä tekijöiden oikeutta saada haluamiaan / tarvittavia tietoja. Esimerkiksi kokoomateosten ja yhteisteosten osalta jokaisella oikeudenhaltijalle tulee olla yhtäläinen oikeus vaatia teokseen liittyvät ehdotuksen mukaiset tiedot.

Ehdotuksen tarkoituksen tosiasialliseksi toteuttamiseksi olisi hyvä säätää myös jonkinlaisesta seuraamuksesta sille, joka ei suostu luovuttamaan ehdotuksen mukaisia tietoja. Mikäli asia jää pelkästään tekijän/ taiteilijan nostaman siviilikanteen tai kustannusriskin sisältävän muun riidanratkaisumekanismin varaan, on selvää, ettei ehdotus tule käytännössä toteutumaan.

Sopimuksen sopeuttamisjärjestely (15 artikla)

Journalistiliitto pitää erittäin positiivisena asiana, että komissio on tunnistanut tekijöiden heikommasta neuvotteluasemasta johtuvan suojan tarpeen.

Direktiiviehdotuksen johdantokappaleessa 42 on asianmukaisesti nostettu esiin se, että tietyt tekijänoikeuksien luovutussopimukset ovat hyvin pitkäaikaisia, jolloin tekijöille ei juurikaan jää mahdollisuuksia neuvotella niitä uudelleen. Sopimukset solmitaan usein toistaiseksi voimassa oleviksi eikä niissä ole irtisanomismahdollisuutta.

Tekijä joutuu usein luovuttamaan kaikki oikeutensa kertakaikkista vastaan (buyout) sekä sopimukseen on otettu ehtoja, joiden mukaan niillä luovutetaan myös tulevaisuudessa keksityt julkaisu-, jakelu- ja välitysmuodot. Tällöin tekijällä ei ole mahdollisuutta arvioida korvauksen kohtuullisuutta sopimuskentekotilanteessa, joten mahdollisuus sopimuksen jälkikäteiseen kohtuullistamiseen on tarpeen.

Vuonna 2015 voimaan tullut tekijänoikeuslain 29 § mahdollistaa myös korvauksen kohtuullisuuden jälkikäteisen arvioinnin.

Riitojenratkaisumenettely (16 artikla)

Journalistiliitto yhtyy Tekijäfoorumien ehdotukseen, jonka mukaan artiklassa tulisi myös ottaa kantaa siihen, miten riidanratkaisun kustannukset jaetaan.

Siltasaarenkatu 16, 7. krs
PL 252, FIN-00531 Helsinki
Puh. +358 9 6122 330
Fax +358 9 605 396
www.journalistiliitto.fi

FI03 8000 1000 0940 87 DABAFIHH

Broholmsgatan 16, 7. vån
PB 252, FIN-00531 Helsingfors
Tel. +358 9 6122 330
Fax +358 9 605 396
www.journalistiliitto.fi

FI03 8000 1000 0940 87 DABAFIHH

SN

17.10.2016

Mikäli kustannusriski jää kokonaan häviävälle osapuolelle, tekijät eivät tulevaisuudessakaan uskalla riitauttaa sopimuksiaan toimeksiantojen menettämisen pelossa, eikä vaihtoehtoisen riidanratkaisumenettelyn mahdollistaminen paranna tekijöiden asemaa.

SUOMEN JOURNALISTILIITTO –
FINLANDS JOURNALISTFÖRBUND ry.

Hanne Aho
Puheenjohtaja

Sanna Nikula
Työehtoasiamies